

Josep Pallach, p

JOSEP BOFILL BLANC

Josep Pallach i Carolà (Figueres, Alt Empordà, 1920 - Esclanyà-Begur, Baix Empordà, 1977) va ser un mestre de cap a peus que encara, malauradament, en el 35è aniversari de la seva mort, és més recordat per la seva vessant política que per la pedagògica.

Amb tot, sembla que, en aquests moments, impulsat per

Un mestre, un referent del món educatiu recordat amb gran estima, respecte i admiració

la Fundació Pallach, una fundació que amb vocació de país neix a Palafrugell amb l'intent de coordinar i enllaçar els diferents àmbits educatius, la figura del pedagog recupera la rellevància i el record que mai haurien d'haver quedat difuminats.

I és que tal com ja va començar dient Jaume Sarramona, el catedràtic de pedagogia de la Universitat Autònoma de Barcelona, en

una conferència pronunciada a Oviedo el 3 de desembre de 1982, en el col·loqui sobre *Cultura y comunidades autónomas en España* dibuixant una panoràmica de l'educació a Catalunya: «No és possible entendre el present d'un poble sense burxar prèviament en la seva història.» Per aquesta raó, en aquest 35è aniversari de la mort de Pallach, no es pot entendre l'evolució del

Pallach era un observador del món, interessat per la societat, per l'home i pel fet educatiu entès com aquell conjunt de vivències que actuen sobre cada persona. / Arxiu F.P.

mava que la política és, abans de tot, pedagogia.»

Aquestes paraules o semblants les he pogut sentir de manera repetida de diverses persones que van ser molt properes a Pallach. Començant per la seva mateixa filla, l'Antònia, continuant per la seva vídua, la Teresa Juvé, passant per Salomó Marquès, Marta Ros, Octavi Fullat, Pere Baltà... i/o acabant per l'exfarmacèutic i amic íntim del pedagog i la família, l'exalcalde de Palafrugell Frederic Suñer, que va compartir amb ell els últims moments de vida. Suñer recorda que la major part del que li va comentar, poc abans de morir, aquella matinada de l'11 de gener de 1977, era sobre l'educació: «Vam parlar molt sobre ensenyament. Recordo que una de les coses que em va dir va ser: 'Tu que tens fills, ara en edat d'estudiar, fes que vagin a universitats públiques perquè estan molt ben preparades i s'han de potenciar i tirar endavant'. I, entre altres coses, em va insistir molt que procurés que aprenguessin idiomes.»

Un pedagog avançat

Tant fent recerca en arxius com parlant amb algunes de les moltes persones que van conèixer i compartir moments amb Pallach, es troben moltes coincidències, com per exemple l'afirmació que Pallach era un pedagog avançat, tal com explicava Martí Sans i Pairutó l'estiu del 1998: «Inevitablement quan parlem de Josep Pallach com a pedagog ens hem de situar en els temps que li va tocar viure, en la influència del seu entorn, familiar i social i en ell mateix com a persona dotada de grans virtuts de les quals destacaven la seva bonhomia, una inesgotable capacitat de treball i una voluntat indomable de servei a la causa del socialisme democràtic.»

O bé quan l'any 2007 el professor emèrit de la UdG, Salomó

edagog

món pedagògic i/o la figura del mestre sense burxar tal com la defensava i practicava Josep Pallach.

Sarramona, en demanar-li per la figura de Pallach com a referent, recorda que l'insigne pedagog «va tenir dues grans passions, a més de les estrictament familiars: la política i l'educació». Sarramona, que des del 2006 és catedràtic emèrit de la

Universitat Autònoma de Barcelona, afegeix: «No cal establir en quin ordre, n'hi ha prou recordant que l'infart que li resultà fatal arribà mentre feia classe a la Universitat de Girona el primer dia de la tornada de vacances de Nadal, immediatament després d'haver tingut un tens i intens congrés del seu partit. Pallach va fer realitat aquell principi que defensà Campalans quan afir-

Josep Pallach, en una de les últimes fotos que li van fer (1976), poc temps abans de morir. / A.F.P.

Marquès, lloava Josep Pallach en el decurs de la diada de lliurament dels premis Pallach en parlar dels mestres de la República, i va acabar llegint el text d'un jove estudiant figuerenc de 13 anys, escrit el 1933, sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. «El text era una reflexió sobre la llibertat, l'Estatut i la República que ja m'agradaria que fessin els actuals nois i noies d'aquesta

edat. Aquest estudiant es deia Josep Pallach i estudiava a l'acadèmia del senyor Pey, un mestre que es va haver d'exiliar abans no entrés l'exèrcit franquista a la capital de l'Empordà...» Salomó Marquès també destaca de Pallach la seva tesi doctoral investigant el paper dels mestres gironins en la renovació pedagògica a Catalunya a començament del segle passat: «Ha marcat una fita

en la història de l'educació catalana. Pallach va donar a conèixer el treball que feien els mestres públics dels pobles gironins, de manera especial els de l'Empordà, des del 1900 fins al 1910.» Va publicar aquesta investigació el 1978 amb el títol *Els mestres públics i la reforma de l'ensenyament a Catalunya*. I és que, a través de l'estudi dels articles dels mestres, Marquès recorda: «Homes i do-

nes escrivien a la revista *El Defensor del Magisterio* i *El Magisterio gerundense* explicant les seves experiències i els seus neguits. Pallach analitza el col·lectiu dels mestres públics gironins i ens mostra quines eren les seves preocupacions, quins eren els seus neguits professionals i com intentaven solucionar-los. La investigació que va fer Pallach ens ha permès de conèixer un aspecte molt desconegut de la realitat educativa de casa nostra i, sobretot, posa de manifest la qualitat educativa de bona part dels mestres públics que treballaven en poblacions rurals fora de l'àrea urbana de Barcelona i de les grans ciutats.»

«Malauradament, en el 35è aniversari de la seva mort, Pallach és més recordat per la seva vessant política, en detriment de la pedagògica»

Les persones que van conèixer de prop el pedagog empordanès no es cansen d'assenyalar que Pallach, a més d'explicar-se, al mateix temps provocava: «Vostè, què pensa?», demanava als joves universitaris de la seva aula. «I és clar –recorda per exemple Salomó Marquès–, que a la universitat et diguin 'Vostè què pensa' t'ajuda realment a pensar i dir-ho en veu alta. I si ell no pensava el mateix, aleshores donava arguments, i s'obria debat...» Aquesta manera de fer de Pallach cal situar-la a finals del franquisme, uns moments en què encara no era gens fàcil poder establir aquesta mena de debats oberts a tots els temes.

Entre les persones que també senten una gran estima per Pa-

Aquesta foto, llegint el diari, va ser feta a Cotlliure l'any 1965 per la seva dona, Teresa Juvé. / A.F.P.

llach hi ha la Marta Ros, una inspectora d'ensenyament que en la seva època d'estudiant va tenir el «privilegi» de ser assistent de l'insigne pedagog: «La llibertat de cadascú era sagrada per a ell. Aquest és un dels molts valors que hi vaig aprendre i que tinc ben apuntats.»

Sobre la reforma de l'ensenyament, Pallach es va pronunciar en la conferència a Òmnium Cultural de París el 10 d'abril de 1970: «Sense un clima de llibertat i participació, les reformes de l'ensenyament, per bones que siguin, capolen de pressa, realitzen molt difícilment algunes transformacions en alguns sectors privilegiats –les exigències del desenvolupament econòmic poden ésser satisfetes de múltiples maneres–, però manca la reeixida de l'essencial: l'esforç per fer no solament productors qualificats, sinó sobretot homes responsables del propi destí.» I una de les altres frases que també va

pronunciar: «El mestre no és sol a informar, i la seva informació no és ni exclusiva ni sovint la més interessant. El seu paper avui, més que el d'informador, reesde-

«Pallach va tenir dues grans passions, a més de les estrictament familiars: la política i l'educació»

vé el que de sempre ha estat el més important: educador.»

Del Pallach que va fer el pas de l'ensenyament a la política, Pere Baltà, avui president de la Fundació Paco Candel, n'argumenta: «No és gens estrany que un gran pedagog també fos un gran polític. La pedagogia i la política en el

fons són pedagogia les dues, si es fan adequadament.»

Josep Pallach està enterrat a Esclanyà, a pocs metres d'on residia des del 1970 amb la seva esposa, la Teresa Juvé, amb qui s'havia casat el 1948, i posteriorment va néixer la seva filla Antònia. Plegats han format una nissaga de mestres i, tal com diu la mateixa Teresa en recordar que el seu pare ja era mestre: «Sembla que no ho acabarem mai, això!» I és que els seus néts també són professors.

Reconec que m'ha enganxat això de poder aprofundir en el Pallach mestre de mestres, perquè he pogut palpar el seu gran carisma a través d'algunes de les persones que el van conèixer de prop i constatar que després de 35 anys de la seva mort, en el món de l'ensenyament, en el món de l'educació, Pallach encara és ben viu. Aquest 13 de gener, a Palafrugell, neix una fundació inspirada en els principis de l'educació transversal.

Educar des de d'una visió transversal

Aquest divendres, dia 13 de gener, es presenta a Palafrugell la Fundació Josep Pallach, un projecte nascut –com Pallach– a l'Empordà i per a tot el país. La proposta de fundació sorgeix de la necessitat de trobar espais estables de transversalitat que, des d'una perspectiva més global, puguin complementar totes aquelles accions educatives que ja es porten a terme des de les mateixes administracions i altres institucions. La idea inicial, que data de finals del 2009, fou ben aviat compartida per algunes institucions, empreses, professionals i persones sensibilitzades en els diversos camps educatius o socials. Algunes d'aquestes persones o institucions en formen part com a fundadors en aportar una part dels mitjans necessaris per al capital fundacional que exigeix la llei; d'altres s'hi han afegit –i s'hi continuen afegint– com a voluntaris, col·laboradors, socis o donants. En cap moment la fundació vol deixar de ser una tasca col·lectiva i oberta a tothom. Des de bon principi la família Pallach va col·laborar amb la proposta, vehiculant que la fundació portés el nom de Josep Pallach; el record de les seves idees, de la seva tasca pedagògica i del seu compromís social, constitueix un vertader punt de trobada. La fundació, que es defineix com a catalana i no confessional, està formada per un grup de persones amb àmplia experiència (professional i/o de participació i implicació social), sensibilitzades a través de les situacions problemàtiques que han viscut i convençudes que la responsabilitat de la millora educativa global és de tots, tal com diu el seu lema: «Tothom educa; s'educa tothom, fem xarxa.»